

หนังสืออ้างอิง
ใช้เฉพาะในห้องสมุด

เล่นคอนฟอนแคน

Len – Khon – Fon – Khan Dance

หอสมุดกลาง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Barcode.....

เลขเรียกหนังสือ.....

หนังสืออ้างอิง ใช้เฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น

นางสาวมโนมาศ	ไกรเพิ่ม
นายธีรศักดิ์	สีสังข์
นายสุรเดช	เนียมคำ
นางสาวจงรักษ์	ทัฬหพันธ์ดี
นางสาวโสภา	คงช้าง
นางสาวเสาวลักษณ์	กลิ่นเกษร
นางสาวชนิษฐา	ลิ้มศิริ
นางสาวนิจวรรณ	มุสิกะไชย
นายไพโรจน์	สว่างศรี
นางสาวศรณีย์	ภูลำภา

ศิลปนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏศิลป์ศึกษา

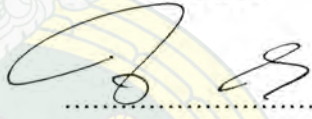
คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

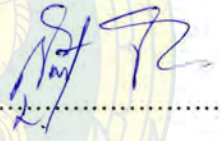
ปีการศึกษา 2543

คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ อนุมัติให้นับศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)

.....
นิพนธ์ เจริญชาติ วท.บ. , M.A.
คณบดีคณะศิลปศึกษา

.....

คณะกรรมการสอบศิลปนิพนธ์

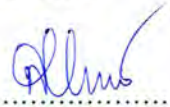
วันทนีย์ ม่วงบุญ ศษ.ม.
ประธานกรรมการ

.....

ชวลิต สุนทรานนท์ ศษ.บ.
กรรมการ

.....

สุรัตน์ จงดา ศศ.ม.
กรรมการ
.....

ผู้ควบคุมศิลปนิพนธ์

.....
นิลวรรณ วรรณะดี ศษ.บ. , กศ.ม.
กรรมการ
.....

.....
สุกัญญา เทียงแท้ ศบ.
กรรมการ
.....

บทคัดย่อ

ศิลปินพันธ์เรื่องเล่นคอนฟ้อนแคน ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาวไทยทรงดำในเขตพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งประกอบไปด้วย จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดนครปฐม วิเคราะห์รูปแบบตลอดจนองค์ประกอบ และลักษณะการเล่นคอนฟ้อนแคน โดยศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ การสังเกตและการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จากการศึกษาพบว่าชาวไทยทรงดำเป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น แสดงถึงความเป็นชาวไทยทรงดำโดยเฉพาะ ทั้งในด้าน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ทรงผม อักษรภาษา ตลอดจนประเพณีที่สำคัญเกี่ยวกับความเชื่อ ได้แก่ ประเพณีเสนเรือน ประเพณีการทำศพ ประเพณีการแต่งงาน และมีประเพณีที่สำคัญอีก ประเพณีหนึ่ง คือ ประเพณีอันคอน

ประเพณีอันคอนเป็นประเพณีที่เชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มชนชาวไทยทรงดำ จัดเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่สืบทอดต่อกันมา ซึ่งจะมีขึ้นในเดือน 5 ถึงเดือน 6 แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามช่วงเวลาในการเล่น คือ การอันคอนค้าง และการอันคอนกลับ ในประเพณีนี้มีลูกช่วง หรือ ลูกคอนเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเล่น โดยเริ่มจากการเจรจาขอเล่นลูกช่วง และเมื่อเล่นลูกช่วงไประยะหนึ่ง อาจสลับช่วงด้วยการรำแคน หรือที่นิยมเรียกกันว่า การเล่นคอนฟ้อนแคน และต่อด้วยการวานสาว และการโ้สาว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกัน

การเล่นคอนฟ้อนแคน เป็นชุดการแสดง ที่นำช่วงหนึ่งของประเพณีอันคอนที่โดดเด่น น่าสนใจ มาสร้างสรรค์ โดยใช้หลักการแสดงนาฏศิลป์ไทย เป็นแนวกำหนดรูปแบบการแสดง การนำเสนอได้นำเอาช่วงหลังจากการเจรจาขอเล่นลูกช่วงของฝ่ายชาย โดยเริ่มจากการเล่นลูกช่วงระหว่างชายและหญิง ต่อด้วยการร้องรำประกอบเพลงแคน โดยใช้ทำนอง 3 ทำนอง คือ แคนย่าง แคนแล่น และแคนแกร ซึ่งเพลงทั้ง 3 ทำนองนี้ นับได้ว่า เป็นเพลงหลักในการเล่นคอนฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำ

กิตติกรรมประกาศ

ศิลปนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ของอาจารย์นิลวรรณ วรรณะติ และอาจารย์สุกัญญา เทียงแท้ ผู้ควบคุมการจัดทำศิลปนิพนธ์ ซึ่งท่านให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น ในการจัดทำศิลปนิพนธ์มาโดยตลอดรวมถึงอาจารย์ถนอม คงอัมละมัย อาจารย์โกศล เกิดดี คุณลุงเรือ มหาพล คุณยายลอย เสียงแจ้ว คุณยายลำควน มหาพล และชาวไทยทรงดำ ที่ได้ กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และกรุณาให้ข้อมูลเอกสารอันเป็นสาระประโยชน์ตลอดจนเพื่อนๆ น้องๆ ที่มีส่วนช่วยในการสืบค้นหลักฐานและอำนวยความสะดวก ซึ่งมีผลต่อการเรียบเรียง ศิลปนิพนธ์นี้เป็นอย่างดี กลุ่มผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

กลุ่มผู้วิจัยขออุทิศความดีให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนและทุกๆ ท่านที่เป็น กำลังใจในการทำศิลปนิพนธ์ครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่	
1. บทนำ	1
- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
- ขอบเขตของการวิจัย	2
- วิธีดำเนินการวิจัย	3
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
- นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2. วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ	5
- ประวัติความเป็นมาของชาวไทยทรงดำ	5
- บ้านเรือนที่อยู่อาศัย	7
- การแต่งกาย	10
- ทรงผมของชาวไทยทรงดำ	32
- อักษรและภาษา	36
- ประเพณีที่สำคัญเกี่ยวกับความเชื่อ	38
3. ประเพณีอื่นก่อน	41
- ความหมายของประเพณีอื่นก่อน	41
- ประเภทของการเล่นอื่นก่อน	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- อุปกรณ์ในการเล่นอื่นก่อน	42
- ขั้นตอนการเล่นอื่นก่อน	46
- การแต่งกายในประเพณีอื่นก่อน	49
4. แนวคิดการนำเสนอผลงานชุดเล่นคอนฟ่อนแคน	50
- องค์ประกอบในการสร้างสรรค์การแสดงชุดเล่นคอนฟ่อนแคน	50
- ท่วงทำนอง	50
- เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง	51
- ลักษณะเครื่องแต่งกาย	52
- อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง	53
- แนวคิดสร้างสรรค์ทำรำ	53
- รูปแบบการแสดงสร้างสรรค์ชุดเล่นคอนฟ่อนแคน	56
5. บทวิเคราะห์	58
- บ้านเรือนที่อยู่อาศัย	58
- ความเชื่อ	59
- อักษรภาษา	59
- การแต่งกาย	60
- ประเพณีอื่นก่อน	60
6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	
- ภาคผนวก ก	68
- ภาคผนวก ข	75
- ภาคผนวก ค	83
ประวัติผู้เขียน	91

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการเปรียบเทียบตัวอักษรภาษาไทยกับตัวอักษรภาษาไทยทรงคำ	36
2	แสดงการเปรียบเทียบสระและวรรณยุกต์ของภาษาไทยกับสระและวรรณยุกต์ของภาษาไทยทรงคำ	37

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ขอกูด	8
2 บ้านชาวไทยทรงดำแบบดั้งเดิม	9
3 บ้านชาวไทยทรงดำที่มีการเลียนแบบบ้านเรือนไทยในภาคกลาง	10
4 ส้วงขาเด็น หรือ ส้วงก้อม	11
5 ส้วงฮี	12
6 วิธีการนุ่งกางเกงของผู้ชายไทยทรงดำ ขั้นตอนที่ 1	13
7 วิธีการนุ่งกางเกงของผู้ชายไทยทรงดำ ขั้นตอนที่ 2	14
8 วิธีการนุ่งกางเกงของผู้ชายไทยทรงดำโดยนำเข็มขัดมาคาดบริเวณเอว	15
9 ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยทรงดำ	16
10 เสื้อซอน หรือเสื้อไท	17
11 เสื้อสีดำด้านหน้า (ข้างนอก)	18
12 เสื้อสีดำด้านหลัง (ข้างนอก)	18
13 เสื้อสีดำด้านหน้า (ข้างใน)	19
14 เสื้อสีดำด้านหลัง (ข้างใน)	20
15 กระเป๋าคาดเอว (ข้างนอก)	21
16 กระเป๋าคาดเอว (ข้างใน)	21
17 ลักษณะการใช้กระเป๋าคาดเอวคาดทับเสื้อ	22
18 ผ้าชิ้นลายแดงโมของชาวไทยทรงดำ	23
19 วิธีการนุ่งผ้าชิ้นของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ ขั้นตอนที่ 1	23
20 วิธีการนุ่งผ้าชิ้นของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ ขั้นตอนที่ 2	24
(1) แสดงวิธีการทบผ้าชิ้นโดยเริ่มทบผ้ามาจากทางซ้ายมา ไว้ตรงกลางของลำตัว ด้านหน้า	
(2) แสดงการทบผ้าชิ้นด้านที่เหลือมาประกบกันตรงกลาง ของลำตัวด้านหลัง	
21 วิธีการนุ่งผ้าชิ้นชั้นของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ ขั้นตอนที่ 3	25
22 ลักษณะการนุ่งผ้าชิ้นของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ	26

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
23 เสื้อก้อมสำหรับผู้หญิงชาวไทยทรงดำ	27
24 เสื้อสีผู้หญิงชาวไทยทรงดำด้านหน้า (ข้างนอก)	28
25 เสื้อสีผู้หญิงชาวไทยทรงดำด้านหลัง (ข้างนอก)	28
26 เสื้อสีผู้หญิงชาวไทยทรงดำด้านหน้า (ข้างใน)	29
27 เสื้อสีผู้หญิงชาวไทยทรงดำด้านหลัง (ข้างใน)	29
28 ผ้าเปีย	30
29 การแต่งกายของหญิงชาวไทยทรงดำโดยใช้ผ้าเปีย	30
30 ปิ่นปักผมเงินรูปตัว U	31
31 หวีสับที่ใช้สำหรับเสยผม	32
32 ผมทรงเอื่อมไหล่	32
33 ผมทรงสับปลิ้น	33
34 ผมทรงขอดกระต๊อก	33
35 ผมทรงขอดชอย	34
36 ผมทรงปิ่นเกล้าชอย	34
37 ผมทรงปิ่นเกล้าตัวง	35
38 ผมทรงปิ่นเกล้าตึก	35
39 ลูกช่วง	43
40 ขวง	45
41 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเล่นคอนฟ้อนแคน	51
42 เครื่องแต่งกายในการแสดงฝ่ายชาย	52
43 เครื่องแต่งกายในการแสดงฝ่ายหญิง	53
44 ทำราสาริตประกอบเพลงแคนอย่าง ทำที่ 1	54
45 ทำราสาริตประกอบเพลงแคนอย่าง ทำที่ 2	54
46 ทำราสาริตประกอบเพลงแคนเล่น ทำที่ 1	55
47 ทำราสาริตประกอบเพลงแคนเล่น ทำที่ 2	55
48 ทำราสาริตประกอบเพลงแคนแกร ทำที่ 1	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยประชากรที่มีกลุ่มชนต่างๆอยู่มากมาย เช่น มอญ เขมร กระเหรี่ยง ไทยโซ่ง หรือที่นิยมเรียกกันว่า ไทยทรงดำ เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มชนเหล่านี้ได้กลายเป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ แต่ละกลุ่มชนมีศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนที่แตกต่างกันไปตามวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ภาษา การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงชนรุ่นหลัง กลุ่มชนเหล่านี้กระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นทางภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้

ภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชนต่างๆได้เข้ามาอยู่อาศัยหลายกลุ่ม ชนกลุ่มหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ ไทยโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ ไทยโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ เป็นกลุ่มชนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองแกลง ปัจจุบันเรียกว่าเมืองเคียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยด้วยเหตุผลทางการเมือง หรือภัยทางสงคราม ดังปรากฏหลักฐานครั้งแรก พ.ศ. 2322 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี และได้มีการอพยพอีกหลายครั้ง แต่ครั้งที่ใหญ่ที่สุดคือ พ.ศ. 2378 สมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถิ่นฐานที่ชาวไทยทรงดำอพยพเข้ามาตั้งรกรากรวมกลุ่มกันอยู่ในช่วงแรก คือที่เมืองเพชรบุรี ต่อมาจึงย้ายถิ่นฐานไปยังจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี นอกจากนี้พบว่าชาวไทยทรงดำบางกลุ่มมีที่ตั้งถิ่นฐานตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ได้แก่ นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก กำแพงเพชร เลย ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี กลุ่มชาวไทยทรงดำนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะที่รักษาและสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ทรงผม การแต่งกาย ภาษา ที่อยู่อาศัย ประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีเสนเรือน ประเพณีแต่งงาน ประเพณีอันคอน กลุ่มผู้วิจัยมีความสนใจในเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ ดังกล่าว โดยเฉพาะในเรื่องของประเพณีอันคอน เพราะเป็นประเพณีที่สืบสานความเป็นเชื้อสายของชาวไทยทรงดำ แสดงให้เห็นถึงบ่อเกิดแห่งความรัก ความสามัคคี ประเพณีดังกล่าวมีศิลปะการแสดงที่เรียกว่า การเล่นคอนฟ้อนแคน

การเล่นคอนฟ้อนแคน นับได้ว่าเป็นศิลปะที่เป็นรูปแบบของการแสดงพื้นบ้านอันมีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งท่วงทำนองดนตรี การฟ้อนรำ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่นคอนฟ้อนแคน ซึ่งเรียกกันว่า “ลูกช่วง” การเล่นคอนนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยทรงดำ ซึ่งมีอายุยาวนานไม่น้อยกว่า 200 ปี ปัจจุบันมีการจัดประเพณีการเล่นคอนฟ้อนแคนตามท้องที่ต่างๆ ที่ไทยทรงดำอาศัยอยู่ ในการจัดประเพณีการเล่นคอนฟ้อนแคนในแต่ละครั้งจะมีบรรดาญาติพี่น้องที่เป็นชาวไทยทรงดำทุกเพศทุกวัย ที่อาศัยอยู่ตามที่ต่างมารวมตัวกันและแต่งกายด้วยชุดพื้นบ้านที่สวยงาม มีการฟ้อนรำในบริเวณลานกว้างซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีในกลุ่มชนโดยใช้ลีลาท่ารำพื้นบ้านเป็นแกนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้เกิดความเหนียวแน่น เพื่อดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ไว้ แต่เดิมนั้นการเล่นคอนฟ้อนแคนแต่ละปี

จะกำหนดระยะเวลาจัดประเพณีเพียง 1 - 2 เดือน ในช่วงตั้งแต่ เดือน 5 ถึงเดือน 6 เท่านั้น ซึ่งเป็นฤดูกาลพักผ่อนจากการทำงาน แต่ในปัจจุบันการเล่นคอนฟ้อนแคนกำลังจะเลือนหายไปตามช่วงกาลเวลา มีการแปรเปลี่ยนและผสมผสานกันตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการเล่นคอนฟ้อนแคน ทำให้ศิลปะการฟ้อนรำของชาวไทยทรงดำดังกล่าว เริ่มเลือนหายไป เนื่องจากคนรุ่นใหม่ของชาวไทยทรงดำได้กลายเป็นชาวไทยโดยสมบูรณ์ และอนุชนรุ่นหลังได้รับวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่หลายเข้ามา และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำในรุ่นปัจจุบัน ทำให้ไม่เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ขาดการอนุรักษ์และส่งเสริมประเพณีการเล่นคอนฟ้อนแคนนี้ให้รุ่งเรืองเหมือนดังแต่ก่อน

ด้วยเหตุนี้กลุ่มผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษา เพื่อเข้าใจถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาวไทยทรงดำ กอปรกับกลุ่มผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่แถบภาคกลางเป็นส่วนใหญ่และศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทย มีความคุ้นเคยกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นดังกล่าว การศึกษาจะช่วยอนุรักษ์ สืบทอด และเผยแพร่ประเพณีอันก่อน การเล่นคอนฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำ ซึ่งเป็นชาวไทยกลุ่มหนึ่งของประเทศ ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำถือว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยที่มีคุณค่าควรรักษาให้คงอยู่สืบไป เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงความเป็นอารยะของประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ
2. เพื่อศึกษาความเป็นมา และลำดับขั้นตอนของประเพณีอันก่อน
3. เพื่อศึกษารูปแบบ องค์ประกอบและลักษณะการแสดงของการเล่นคอนฟ้อนแคน
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีอันก่อนและการเล่นคอนฟ้อนแคน
5. นำเสนอการแสดงชุด เล่นคอนฟ้อนแคนที่เป็นแบบแผนตามประเพณีที่สืบทอดกันมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเรื่อง “เล่นคอนฟ้อนแคน” ซึ่งเป็นการละเล่นช่วงหนึ่ง ในประเพณีอันก่อน ที่แสดงถึงความสมัครสมานสามัคคี และนำไปสู่ความรักการแต่งงานของชาวไทยทรงดำ โดยศึกษาถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ถิ่นนิคม ภาษา ความเชื่อ และพิธีกรรม มุ่งศึกษาในเขตพื้นที่ภาคกลาง ได้แก่

- หมู่บ้านเขาย้อย อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี
- หมู่บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
- หมู่บ้านหัวเขาเงิน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยของกลุ่มผู้วิจัย ได้แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่

- การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ชาวบ้านที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับประเพณีไทยทรงดำ
- สำนวณถิ่นฐานที่ตั้ง บ้านเรือน และบันทึกภาพ จากสถานที่จริง
- ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรม เกี่ยวกับประเพณีไทยทรงดำ

2. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

- รวบรวมข้อมูลของประเพณีไทยทรงดำตามหัวข้อที่กำหนดจากเอกสารต่างๆ ที่มีผู้ค้นคว้าไว้แล้ว
- ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากภาพถ่ายที่ปรากฏในหนังสือ

3. การนำเสนอข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยประมวลความรู้จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ ข้อมูลจากเอกสาร ภาพถ่าย และนำมาสรุปผลเรียบเรียงเป็นเอกสาร ขยายผลนำเสนอรูปแบบการแสดงต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักฐานทางเอกสารเกี่ยวกับ “การเล่นคอนฟ้อนแคน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในประเพณีอันก่อนของชาวไทยทรงดำ
2. ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ และสามารถนำเสนอในรูปแบบของการแสดงชุด “เล่นคอนฟ้อนแคน”
3. อนุรักษ์สืบทอด และเผยแพร่วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ
4. เพื่อเป็นหลักฐานในการนำไปศึกษาและขยายผลต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เล่นคอนฟ้อนแคน หมายถึง การละเล่นในประเพณีอันก่อน ซึ่งมีการโยนลูกช่วงและการร้องรำประกอบเสียงแคน
2. ไทยทรงดำ หมายถึง ไทยโซ่ง หรือ ลาวโซ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่นิยมแต่งกายด้วยผ้าสีดำ
3. อันก่อน หมายถึง การเล่นลูกช่วง หรือการโยนลูกคอน (อัน แปลว่า เล่น , ก่อน แปลว่า ลูกคอน)
4. ลูกคอน , ลูกช่วง หรือ มะก๊อน หมายถึง อุปกรณ์การละเล่นในประเพณีอันก่อน ใช้สำหรับโยนและรับระหว่างฝ่ายชายและหญิง
5. ขวง หมายถึง บริเวณลานบ้านที่ใช้ในการเล่นคอนฟ้อนแคน

6. หมอแคน หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการเป่าแคน
7. หมอขับ หมายถึง คนที่ทำหน้าที่ขับบทกลอน เพื่อขับว่าแก้กันระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิง
ไม่นิยมขับประกอบเสียงแคน หรือเสียงดนตรี
8. หมอลำ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ร้องเพลงเกี่ยวกับระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ประกอบเสียงเพลง
และเสียงแคน
9. เจิ้งกอน หมายถึง การขับเพลง การร้องเพลงขับตอบโต้กันระหว่างหนุ่มสาวในถาดต่างๆ
10. วานสาว หมายถึง การจองสาวคนที่ตนรู้จัก เพื่อจะคุยด้วยเมื่อเสร็จสิ้นการละเล่นอื่นก่อน
11. ไอ้สาว หมายถึง การคุยกับสาวที่ตนสนใจและจองตัวมาคุยด้วย
12. ฝูงกอน หมายถึง กลุ่มชายหนุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ทั้งหนุ่มโสดและไม่โสดที่จะมาร่วม
ในประเพณีอื่นก่อน ฝูงกอนหนึ่งจะมีประมาณ 15-20 คน

